

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора медичних наук, професора Довгана Олександра Михайловича, завідувача кафедри внутрішньої медицини №4 Донецького національного медичного університету на дисертацію Труби Ярослава Петровича на тему «Проблеми хірургічного лікування гіпоплазії дуги аорти у новонароджених та немовлят», подану до спеціалізованої вченої ради Д 26.555.01 у ДУ «Національний інститут серцево-судинної хірургії імені М.М. Амосова НАМН України» на здобуття наукового ступеня доктора медичних наук за спеціальністю 14.01.04 – серцево-судинна хірургія.

Ступінь актуальності обраної теми. Гіпоплазія дуги аорти – це вроджена аномалія розвитку дуги аорти, що характеризується гемодинамічно значущим звуженням одного чи декількох сегментів дуги аорти. Термін гіпоплазія об'єднує аномалії розвитку, які полягають у недорозвиненні будь-якої тканини, органу, системи органів, частини тіла. До цього часу не існує суперечлива інформація щодо діагностичних стандартів для визначення гіпоплазії дуги аорти. Провести чітку грань між нормою і патологією для того щоб визначити, в яких випадках наявна гіпоплазія достатньо складно, тому з практичної точки зору принциповим питанням є відбір критеріїв, на основі яких можна говорити про клінічну і прогностично значущу гіпоплазію дуги аорти.

Зміни гемодинаміки та клінічна картина при цій патології чітко пов'язані з коарктациєю аорти. Розповсюдженість коарктациї аорти становить 0,2–0,6 на 1000 народжених живими, частота складає 6–8% всіх вроджених вад серця. За літературними даними від 25 до 80% пацієнтів з коарктациєю аорти мають гіпоплазію дуги аорти. В Україні щороку народжується близько 300 дітей з коарктациєю аорти, відповідно від 75 до 240 дітей мають гіпоплазію дуги аорти. Всі вони потребують оперативного втручання, адже за відсутності лікування 50–80 % пацієнтів гинуть протягом першого року життя.

Хірургія дуги аорти у новонароджених та немовлят має свої особливості в порівнянні з традиційними підходами при хірургічному лікуванні коарктациї аорти. Проте вибір оптимальної методики реконструкції дуги аорти залишається невизначенним. Важливим, але остаточно не вирішеним, питанням залишається також хірургія дуги аорти в поєднанні з іншими внутрішньосерцевими вадами. Отже, наявність невирішених вищеперерахованих проблем вказує на актуальність даної роботи.

Ступінь обґрунтованості та достовірності положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. В основі досягнення високої достовірності основних положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, лежить ретельний аналізом достатньої для отримання достовірних результатів кількості спостережень. Так, дослідження побудовано на аналізі 445 випадків ухворюх з гіпоплазією дуги аорти, яких було прооперовано у ДУ «Національний інститут серцево-судинної хірургії імені М.М. Амосова НАМН

України» та ДУ «Науково-практичний медичний центр дитячої кардіології та кардіохірургії МОЗ України». Обстеження пацієнтів проводили згідно з прийнятим в ДУ «Національний інститут серцево-судинної хірургії імені М.М. Амосова НАМН України» протоколом, який був схвалений Комітетом з біомедичної етики цієї установи. Достовірність результатів досліджень забезпечило також використання сучасних методів статистичної обробки інформації, математичного моделювання, результати дослідження були презентовані науковій спільноті у періодичних фахових виданнях і пройшли апробацію на вітчизняних та міжнародних наукових конференціях. Основні наукові положення, які одержані автором самостійно за результатами досліджень, відображені у восьми пунктах загальних висновків. Рекомендації по практичному використанню результатів дослідження обґрунтовані і підверджені на практиці.

Новизна наукових положень, загальнонаціональне або світове значення.

В авторському дослідженні вперше узагальнено багаторічний досвід діагностики та хірургічного лікування гіпоплазії дуги аорти у новонароджених та немовлят, отриманий у провідних кардіохірургічних установах України. На підставі даних аналізу безпосередніх та віддалених результатів хірургічного лікування гіпоплазії дуги аорти у немовлят, а також причин госпітальної летальності та ускладнень лікування, здобувачем представлено теоретичне обґрунтування сучасної концепції діагностики та хірургічного лікування і запропоновано комплексний підхід до лікування такої когорти пацієнтів, який є близьким до того, що використовується у світовій дитячій кардіохірургії. Всебічно вивчено та уточнено показання та протипоказання до різних методик реконструкції дуги аорти. Доведено роль антеградної церебральної перфузії як методу захисту головного мозку під час реконструкції дуги аорти. Визначено достовірні фактори ризику летальності й повторних втручань на перед-, інтра- і післяопераційному етапах. При проведенні порівняльного дослідження одно- та двоетапної тактики корекції даної вади при супутніх вроджених вад серця, доведена перевага одноетапного лікування такого поєднання.

В дисертаційному дослідженні отримано нові наукові результати, які розширяють теоретичні засади щодо хірургічного лікування гіпоплазії дуги аорти у новонароджених та немовлят, а також є науковим підґрунтям для розробки подальших наукових розробок щодо лікування такої категорії хворих.

Результати аналізу методів діагностики дозволили рекомендувати пре- та постнатальне ехокардіографічне дослідження як основний метод діагностики гіпоплазії дуги аорти, а стандартизовану оцінку за номограмами як основний критерій діагностики. При виборі тактики лікування рекомендовано враховувати ті чинники, які продемонстрували достовірний вплив на виживання та розвиток специфічних ускладнень, стабільність добрих результатів. Доведено безпечність проведення антеградної селективної церебральної перфузії та показано позитивну динаміку з відновленням психомоторного розвитку дітей після реконструкції дуги аорти, що дозволяє рутинне використання цієї методики у

дитячій кардіохірургії та подальший нормальний розвиток дитини. Практичним підсумком проведеного дослідження є впровадження в клінічну практику алгоритму діагностики й тактики хірургічного лікування новонароджених та немовлят з гіпоплазією дуги аорти та визначення факторів ризику, що дозволило поліпшити результати хірургічного лікування, а саме, знизити рівень госпітальної летальності з 4,1 % до 1,5 %, та зменшити кількість ускладнень післяопераційного періоду з 17,8% до 5,3%.

Відповідність дисертації встановленим вимогам та дотримання академічної добробечності. Дисертаційна робота відповідає «Вимогам до оформлення дисертацій». Структура представлена наступними розділами: анотація, зміст, вступ, дев'ять розділів, висновки, практичні рекомендації, список використаних джерел, додатки. Зміст роботи узгоджується з темою та метою наукового дослідження; завдання дослідження, положення наукової новизни і висновки дисертації є логічно взаємопов'язаними. Дисертація виконана автором самостійно з дотриманням принципів академічної добробечності. Положення, висунуті на захист, отримані з добувачем особисто. Використання ідей, результатів і тексті в інших авторів мають посилання на відповідні джерела. Ознак академічного plagiatu, фабрикації, фальсифікації в роботі не виявлено.

Повнота викладу матеріалів дисертації в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації. Основні наукові та прикладні результати дисертації викладено у повному обсязі у 22 статтях у фахових виданнях (11 – у наукових виданнях, які індексуються у Scopus та Web of Science, інші 11 – з переліку фахових видань, затвердженого МОН України), що відповідає вимогам Наказу МОН України «Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук» (23.09.2019 № 1220) та п.8 «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук» (Постанова КМ України №1197 від 17.11.2021 р.). Крім того, результати додатково відображені у 2 деклараційних патентах на корисну модель (Україна). Обсяг статей є достатнім для презентації результатів дослідження.

Зауваження та дискусійні питання стосовно положень докторської дисертації. Принципових зауважень стосовно положень докторської дисертації немає, проте є декілька зауважень, які не мають суттєвого впливу на загальне враження:

1. Окрім розділи дисертації, які стосуються хірургічних методик виконання реконструкції дуги аорти (розділ 4), захисту головного мозку (розділ 5), хотілось би бачити більш ілюстрованими.

2. Автором неповністю проведений літературний пошук вітчизняних праць присвячений даній тематиці. Посилання на літературні джерела в дисертації обмежені лише статтями авторів, які безпосередньо мають відношення до даної праці.

3. В підрозділах дисертації, присвячених хірургічному лікуванню поєднання гіпоплазії дуги аорти з окремими вадами серця (розділ 7), описані доступи та техніка проведення втручання. Варто було б детально описати це лише при першому згадуванні.

4. Дискусійним, на мій погляд, залишається питання вибору хірургічного доступу для хірургічного лікування гіпоплазії дуги аорти.

В процесі ознайомлення з дисертаційною роботою Труби Я.П. виникли наступні запитання:

1. Як, на Ваш погляд, можна запобігти виникненню такого ускладнення реконструкції дуги аорти як компресія дихальних шляхів?

2. У деяких випадках гіпоплазія дуги аорти поєднується з граничними показниками розмірів лівих відділів серця. Чи були у вас пацієнти з ознаками гіпоплазії лівих відділів, і як визначались з тактикою лікування?

3. У вашій роботі цілий розділ присвячений повторним втручанням на дузі аорти. Скажіть, а які причини розвитку рестенозів після реконструкції дуги аорти, а особливо причини розвитку повторних рестенозів?

4. При виконанні повторних хірургічних втручань на дузі аорти через розвиток рестенозу, який доступ ви вважаєте більш доцільним?

Висновок про відповідність дисертації вимогам, який пред'являється до наукового ступеня доктора медичних наук. Таким чином, дисертація Труби Ярослава Петровича на тему «Проблеми хірургічного лікування гіпоплазії дуги аорти у новонароджених та немовлят» на здобуття наукового ступеня доктора медичних наук є завершеною кваліфікаційною науковою працею, в якій отримано наукові результати, які забезпечують розв'язання важливої прикладної проблеми у галузі серцево-судинної хірургії – покращення хірургічного лікування гіпоплазії дуги аорти у новонароджених і немовлят. Зміст дисертації відповідає спеціальності 14.01.04 – серцево-судинна хірургія та профілю спеціалізованої вченої ради Д 26.555.01. Основні результати дисертаційної роботи опубліковані в наукових фахових виданнях і пройшли належну апробацію. Дисертаційна робота Труби Я.П. «Проблеми хірургічного лікування гіпоплазії дуги аорти у новонароджених та немовлят» відповідає вимогам «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук» (Постанова КМ України №1197 від 17.11. 2021 р.), які пред'являються до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора наук, а її автор заслуговує присудження наукового ступеня доктора медичних наук за спеціальністю 14.01.04 – серцево-судинна хірургія

Завідувач кафедри внутрішньої
медицини №4 Донецького національного
 медичного університету, д-р мед. наук, професор

О.М. Довгань

